

Idehefte fra
Utstillingsvindu
for kvinner
i lokalpolitikken
i Trøndelag
utarbeidet i
samarbeid med
KS Nord-Trøndelag
og KS Sør-Trøndelag

Ta ordet, sett dagsorden!

“Jeg stiller til gjenvalg.
Opplæringen gjennom
Utstillingsvindu har helt
klart gjort det lettere å si ja.
Jeg tror skikkelig opplæring
gjør det mer attraktivt å
være politiker”.

Torun Skjærvø Bakken, Ap Rissa

Høsten 2011 er det lokalvalg i Norge. Kommunestyrene skal fylles - til sammen skal det velges tusenvis av politikere. Mange av disse har vært med før, og er drevne politikere. Men det er også svært mange som går inn i politikken for første gang. De har kanskje aldri laget et politisk innlegg, og langt mindre fremført det fra en politisk talerstol. De er ukjent med kulturen og reglene som råder i det politiske miljøet, og har liten erfaring med media.

Gjennom dette ideheftet ønsker vi å bidra til at folkevalgte kan utøve rollen som politiker på en meningsfylt måte fra dag en. Det bygger på arbeidsheftet *Sett dagsorden – grip mulighetene*, som KS utarbeidet for perioden 2007-2011, og som brukes som grunnlag for kompetanseheving, diskusjoner og refleksjoner i folkevalgtopplæringen.

Dette ideheftet er praktisk innrettet. Det tar utgangspunkt i tiltak som har vært gjennomført i Utstillingsvindu for kvinner i lokalpolitikken i de fire kommunene Osen, Rissa, Steinkjer og Verdal. I perioden 2007-2009 har det vært gjennomført opplæring med nye metoder for politikere i de fire kommunene, under fellesnevneren *ferdighetstrening*. Det har vært lagt stor vekt på å skape engasjement, og kamera har vært brukt aktivt som pedagogisk verktøy. Et vesentlig poeng har vært involvering og aktiv medvirkning fra alle deltagere, og en kultur preget av åpenhet og gjensidig støtte. Deltakerne har trent på innlegg fra talerstolen, replikkveksling, møteledelse og intervjuer med journalister. Hensikten har vært å gi både økt kompetanse og trygghet i å sette dagsorden og gripe mulighetene som politiker.

Responser har vært svært positiv, og både de med lang fartstid og de nyvalgte har hatt stor nytte av opplegget. Vi ønsker å motivere flere til å drive ferdighetstrening i folkevalgtopplæringen. En kombinasjon av teoretisk innføring, refleksjon og praktisk trening i opplæringen vil gi en solid plattform og økt mestring for nyvalgte politikere. Det vil kort og godt gjøre det artigere å være politiker!

Vi håper både KS og kommuner rundt om i landet kan hente inspirasjon. Heftet inneholder tips og ideer til hvordan kommuner kan supplere folkevalgtopplæringen med ferdighetstrening og hva som trengs av ressurser og kompetanse. Vi viser eksempler på hva som har vært gjort i de fire kommunene, og mer detaljert hvordan to programmer kan bygges opp slik at det skal bli enkelt å sette i gang;

Ta ordet – opp på talerstolen! og Sett agenda – bruk media!

Praktisk ferdighetstrening sitter i kroppen. Mellom 50-60 kvinner i Osen, Rissa, Steinkjer og Verdal har deltatt i opplæringen som Utstillingsvindu for kvinner i lokalpolitikken har stått for. Det hele startet i 2007 med en todagers storsamling på Stjørdal, med rundt 60 nyvalgte politikere samlet. De representerte ulike partier, og hadde ulik erfaring. Allerede fra starten av ble praktisk trening med krevende oppgaver vektlagt. Dette ble kombinert med faglige og teoretiske innledninger. I løpet av samlingen fikk alle prøvd seg foran publikum, enten fra talerstolen eller foran kamera. Mange synes nok det var litt skummelt, og det var avgjørende at kursholderne hadde erfaring fra lignende opplegg, og la til rette for en åpen og positiv tilbakemeldingskultur. Og med samlingen på Stjørdal var tonen satt – deltakerne ønsket mer av det samme.

Solvor L. Lein Lillemark, FrP Steinkjer

”Jeg var helt ny i politikken i 2007, og det kan være ganske skremmende. Takket være treningen gjennom Utstillingsvindu tok jeg ordet ganske tidlig i perioden, og har siden vært opp på talerstolen flere ganger. For meg har den praktiske treningen vært veldig viktig. Jeg har lært mye, både av de andre deltakerne, og gjennom evalueringen og tilbakemeldingene vi fikk. Vi ble godt kjent, på tvers av partigrensene, og det har gitt stor trygghet”.

”Jeg brenner for lokalpolitikken, og jeg går på en ny periode. Jeg trives med politisk arbeid, og synes det er artig å bidra til å skape et bedre samfunn. Nettverket som ble etablert gjennom Utstillingsvindu kommer jeg til å bruke, også framover”.

Astrid Jakobsen, Sp Osen

” Dette var min første periode som politiker, og det er ganske voldsomt å starte opp som fersk politiker. Læringskurven er bratt, og jeg opplevde at samlingene og treningen ga trygghet og mestringsfølelse. Det har gjort at jeg har deltatt mer aktivt i debattene i kommunestyret. Å gjøre opptak med kamera og evaluere egen opptreden, gjorde meg mer bevisst på hvordan jeg kommuniserer og står fram, med fakter og kroppsspråk. Det gjelder i politikken, men også i andre sammenhenger”.

” Å ha opplæring på tvers av kommuner gir større nettverk, og det har stor verdi, kanskje særlig for oss som kommer fra små kommuner. Jeg stiller til valg på nytt. Det er slett ikke sikkert jeg hadde gjort det, uten å ha deltatt i Utstillingsvindu for kvinner i lokalpolitikken”.

Anne Grete Valbekmo, H Verdal

”Opplegget med Utstillingsvindu gjorde den store forskjellen, og det gjelder ikke minst den praktiske ferdighetstreningen. Det er kort og godt mye triveligere å holde på når du er trygg, og treningen har gitt trygghet. Å være politiker er som å være med i et lite skuespill; du skal spille en rolle på en scene, og den spiller du bedre hvis du øver. Vi skal framstå med sjøltillit og autoritet, og det er veldig effektivt å bruke kamera for å trene”.

”En viktig bieffekt har vært å bli kjent og knytte nettverk. Å være politiker er artig, og jeg stiller til nytt valg, mye takket være opplæringen jeg har vært med på”.

Torun Skjærvø Bakken, Ap Rissa

”Den praktiske treningen har vært flott å være med på. Å få konstruktive tilbakemeldinger fra både deltakerne og kursholder på det vi presterte, var veldig nyttig. Medietreningen sitter fortsatt i kroppen. Å lære å holde fokus, når du får krevende og provoserende spørsmål fra en journalist er nyttig – det samme gjelder teknikker for å få fram det du vil ha sagt, og praktiske råd i hvordan du forbereder deg til møtet med media. Praktisk ferdighetstrening gjør oss bedre – og det gir sjøltillit og mot til å presentere meningene våre med tyngde. Jeg skulle gjerne hatt enda mer trening fra talerstolen”.

Ferdighetstrening og kontinuitet. Opplæringen gikk over to år. Det ble gjennomført til sammen tre storsamlinger, og deltakerne ble godt kjent på tvers av kommunegrensene og partigrensene. Noen kurs, som for eksempel presentasjonsteknikk/innleggstrening, medietrening og møteledelse ble gjennomført i egen kommunestyresal. Dette ga god mulighet til å trene fra egen talerstol. Noen valgte å legge inn bruk av kilder (elektronisk) som del av treningen, for å lette jobben med å søke informasjon og finne fram på nettet.

KURS 1: Ta ordet – opp på talerstolen!

Kommunene har en sentral betydning for folk, uansett hvor de bor. Kommunene styres av folkevalgte representanter, gjennom et lokalt demokrati. Dette gjør dem spesielle, rent styringsmessig. Som folkevalgt har du det øverste ansvaret for kommunen, og kommunestyret er det øverste organet hvor denne styringen foregår.

Politikere må delta aktivt i debatten, men mange kvier seg for å ta ordet. Derfor er det et godt råd å komme seg opp på talerstolen så tidlig som mulig i perioden, gjerne i det første møtet. Veien blir lengre, jo lengre man venter.

For å hjelpe de folkevalgte i gang, anbefaler vi å lage treningsopplegg, på tvers av partigrensene. Flere kommuner kan gjerne slå seg sammen. Det bidrar til å bli kjent på tvers, og knytte verdifulle relasjoner. Trening på å skive og fremføre innlegg fra talerstolen bør settes i gang tidlig i perioden. Temaene kan variere mellom selvvalgte tema, og definerte tema fra kursholder. For å hevde seg, må politikere beherske økonomiske debatter, og derfor anbefales det at alle trener på økonomiske tema og problemstillinger. Økonomiavdelingen i kommunen kan gjerne bidra i kurset, med en som innleder i kommuneøkonomi, og med et enkelt hefte med nøkkeltall.

Kurset kan legges opp med følgende innhold:

- **Teori**

- Hva kjennetegner et godt innlegg?
- Hva ønsker du å si? Hva er historien? Hvordan utforme budskapet?
- Retorikk (ethos, logos og pathos).
- Ulike metoder for å utforme et innlegg.
- Strukturering, gjennomføring, stemmebruk og kroppsspråk.
- Ulike teknikker for å holde på oppmerksomheten.

- **Praktisk trening**

- Presentasjon fra talerstolen. Gjennomgang, tilbakemelding og finjustering av form og innhold ved hjelp av kameraopptak.
- Evaluering i form av egenvurdering, tilbakemelding fra de andre deltakerne og fra kursholder

KURS 2: Sett agenda – bruk media!

Som folkevalgt har du både en ombudsrolle, en styringsrolle og en lederrolle. KS sitt arbeidshefte gir god innføring i de tre rollene, og i heftet reises viktige dilemmaer og utfordringer folkevalgte støter på.

For å utøve de ulike rollene, kreves bevisst kommunikasjon. Det gjelder på mange arenaer, ikke minst i media. Media er en viktig kanal for politikere. Medietrening vil bidra til å øke kompetansen på å bruke media som kanal. Å trene på å bli intervjuet er også god øvelse i å utøve de ulike rollene. Derfor anbefaler vi medietrening som del av folkevalgtopplæringen.

Opplegget kan inneholde basiskunnskap om hvordan mediene fungerer, med konkrete oppgaver og trening knyttet til rollen som folkevalgt og reelle problemstillinger for hver deltaker. Gjennom forberedelse, trening og tilbakemelding, får deltakerne erfaring med håndtering av journalister og krevende intervjusituasjoner. Kamera brukes som pedagogisk verktøy.

Medietrening kan legges opp med følgende innhold:

- **Teori**

- Om media og medias rolle
- Hvorfor prioritere mediekommunikasjon
- Hva er en sak, og hvordan bruke media
- Utforming av hovedbudskap
- Aktiv og reaktiv mediekontakt
- Innsalg, hvordan, hvem og når
- Intervjusituasjonen, spørre- og svarteknikk, personlig opptreden
- Kjøreregler for omgang med medier, dine rettigheter

- **Praktisk kameratrening**

- Intervjutrening på reelle intervjusituasjoner foran kamera. Gjennomgang, tilbakemelding og diskusjon/refleksjon i plenum.
- Oppgavene kan være en blanding av egne saker som deltakerne ønsker å profilere i media, og generelle problemstillinger knyttet til rollen som folkevalgt (ulike dilemmaer, balansen mellom å være fagperson og folkevalgt, spennet mellom å tale enkeltpersoners sak og ivareta helheten, avveining mellom ulike interesser som står mot hverandre, spørsmål knyttet til etikk og habilitet).

Metode, kompetanse og gjennomføring for begge kursene:

Oppleggene bør legges opp med en blanding av faglige innledninger, individuelle oppgaver, gruppe/plenumsdiskusjoner og praktisk trening med bruk av kamera, med påfølgende evaluering og refleksjon. Det er viktig å etablere en åpen og trygg ramme for å gi konstruktive og begrunnede tilbakemeldinger. Kursholderen bør ha erfaring fra å ha gjennomført lignende kurs.

Begge kursene kan gjennomføres på flere måter:

- I egen kommune, som et halvdags- eller heldags opplegg. Dersom alle skal få trent aktivt, anbefaler vi hel dag med inntil 10-12 deltakere. Alle forbereder og lager innlegg på forhånd, som de fremfører fra talerstolen. Alle innlegg tas opp med kamera, og diskuteres og evalueres i plenum. Intervjuoppgavene til medietrening kan gis i selve kurset. Kursene kan gjennomføres med en-to kursholdere.
- Som fellesopplegg på tvers av kommuner, med flere deltakere. Da anbefales to-tre kursholdere, avhengig av hvor mange som deltar. Med mange deltakere, kan de settes sammen i grupper som jobber sammen, og som fungerer som en enhet.

Dersom din kommune ikke har kompetanse i egne rekker for å gjennomføre slike kurs, anbefaler vi at dere bruker eksterne kursholdere. Men før dere bruker ressurser på ekstern hjelp, kan det være en ide å sjekke om nabokommunen kan stille med kompetanse.

Lykke til!

